

FIGURES RETÒRIQUES

1. Figures de semblança i relació (de significat)

Símil: comparació o imatge. Presentació d'un fet real com a idèntic a un altre, en base d'una semblança real o imaginària, per tal de fer més comprensible el primer. *Bullirà el mar com la cassola al forn*, A. March

Metàfora: comparació extrema en què se suprimeixen els comparatius i s'identifica, totalment o parcialment, un concepte amb un altre amb el qual manté una relació de semblança. *La pura neu del coll*, FV Garcia

Metonímia: quan es designa una cosa amb el nom d'una altra, lligada amb ella per diverses relacions: causa a efecte (*viu del seu treball*), continent a contingut (*van prendre unes copes*), lloc de procedència a cosa que d'allí procedeix (*un Priorat*), símbol a cosa simbolitzada (*va traïr la senyera*)...

Sinècdoque: supressió d'un mot per un vocable de caire més general. *Respecten els cabells blancs (la vellesa)*.

Sinestèsia: figura semblant a la metàfora, que consisteix a associar dos elements que provenen de camps sensorials diferents. *Se'ns va morint la llum, que era color/de mel, i ara és color d'olor de poma*, G Ferrater

Símbol: representació d'un concepte per un altre que el recorda per analogia. *Dins la meva ànima en pau sóc el naufrag que en l'illa profunda...* (exili) C Riba

2. Figures de pensament

Apòstrofe: interpel·lació d'algú, sovint el mateix lector. *Abril, no et torbis! Pren volada* J Carner

Epítet: adjectiu que remarca una qualitat inherent a la cosa expressada pel substantiu.

Eufemisme: substitució d'un mot o d'una expressió considerada poc delicada, desplaent o indecorosa per una altra pretesament més suau o ennoblidora: *traspàs, invident, donar a llum...*

El·lipsi: una o més paraules es sobreentenen en el text.

Hipèrbole: expressió que, literalment, resulta exagerada i deforma la realitat. *Aleshores sense donar-me ni temps de respirar, em va donar un paper*, JM de Sagarra

Lítote: negar el contrari del que es desitja afirmar: *no hi estic d'acord*, en lloc de *hi estic en contra*. Més generalment, figura que consisteix en no expressar tot allò que es vol donar a entendre, per bé que es compregui plenament la intenció de l'autor. *Si parlava del discurs del Sr. Cambó, era gairebé segur que es tractava d'un discursà ple de transcendència*, J Pla

Pregunta retòrica: no espera contestació. Manté l'atenció del receptor.

Paradoxa: unió d'idees aparentment irreconciliables en una frase. S'afirma una cosa que sembla absurda d'acord amb les creences generals o amb el propi enunciat lingüístic. *Els països pobres son molt rics.*

Antítesi: contraposició d'una frase, sintagma o paraula amb una altra de sentit oposat. *M'exalta el nou i m'enamora el vell,* JV Foix

Ironia: negació tàcita del que es diu literalment, de forma que gràcies al context o a l'entonació es fa entendre el contrari del que semblen expressar les paraules. *Amb aquesta cara de babau que fa mirant el conferenciant, de segur que entén perfectament el que explica.*

Oxímoron: contradicció en el significat de dues paraules, generalment un nom i un adjectiu, relacionades en el text per contigüitat, per rima o per paral·lelisme. *Aquesta obscura claredat que cau de les estrelles.* Corneille

Perífrasi: circumlocució usada per evitar un mot. Expressar una realitat amb més paraules de les necessàries. *Van dinar a la capital dels calçots (Valls).*

Personificació o prosopopeia: atribució de característiques animals a un ésser inanimat o d'accions pròpies de les persones a qualsevol ésser no humà. *Sospira amb homes i arbres la campana,* J Verdaguer

Redundància: paraules supèrflues que s'afegeixen a d'altres, de més útils, ja utilitzades per expressar una idea.

3. Figures fonètiques o morfosintàctiques (de caràcter formal)

Al·literació: repetició d'un mateix so al llarg d'una composició.

Onomatopeia: imitació lingüística de sons reals.

Paronomàsia: joc de paraules amb dos mots que només es distingeixen en algun fonema o en què el mateix mot és usat amb dos significats diferents. *Per mal argent; cruel, urgent* J Roig

Anàfora: repetició d'una o diverses paraules al començament d'una sèrie d'oracions.

Anadiplosi: repetició de l'últim tros d'un grup sintàctic o vers, al començament del següent. *Comencen a dir-los mofes, / mofes els hi van tornant...*

Epanadiplosi: repetició d'una mateixa paraula al principi i al final d'una frase o vers. *Creix la seva fúria, i la tempesta creix.*

Hipèrbaton: alteració de l'ordre lògic de les paraules o bé de les frases.

Aposició: juxtaposició d'una o més paraules a una altra amb una funció explicativa.
Salvador Dalí, pintor surrealista.

Asíndeton/polisíndeton: absència/proliferació de conjuncions.

Epímone (repetició): reiterar diverses vegades un mateix vers i, també, repetir de manera contínua una mateixa paraula per subratllar-ne el contingut.

Gradació: enumeració progressiva de diversos termes.

Homofonia: identitat fonètica entre dues paraules o expressions de significat diferent.
Dins quin cap cap que el nostre cap se n'hagi anat cap al Cap de Creus.

Encavallament: és el trencament sintàctic d'una oració quan el vers s'acaba i aquesta ha de continuar en el següent.

Paral·lelisme: repetició de la mateixa estructura sintàctica en frases seguides.

Pleonasme: repetició d'una paraula o una idea per intensificar l'expressió. *Si vull combatre / no vull combat; C Arderiu*

Quiasme: disposar de manera encreuada els elements sintàctics de dos versos contigus.
Quina grua el meu estel, / quin estel la meva grua! J Salvat-Papasseit